

Chambre des Représentants

SESSION 1967-1968.

12 DÉCEMBRE 1967.

PROJET DE LOI

modifiant la loi du 29 octobre 1846 relative à
l'organisation de la Cour des Comptes.

EXPOSÉ DES MOTIFS

MESDAMES, MESSIEURS,

Au cours d'une des réunions qu'elle a consacrées à l'examen des observations formulées par la Cour des Comptes dans son 122e Cahier, la Sous-Commission des Finances de la Chambre des Représentants s'est particulièrement intéressée aux moyens d'améliorer le contrôle exercé par cette institution. Elle a accueilli favorablement le vœu exprimé par la Cour qu'un texte légal reconnaisse d'une manière générale son droit de procéder sur place au contrôle des opérations des administrations et services qui relèvent de sa mission de surveillance, et que soit fixé un délai endéans lequel les administrations seraient tenues de donner suite à ses observations ainsi qu'à ses demandes de pièces justificatives, renseignements et éclaircissements quelconques.

Quoique la Cour des Comptes soit un organe du contrôle législatif, le Gouvernement, soucieux de faciliter le contrôle parlementaire, a estimé pouvoir prendre l'initiative de déposer le projet de loi qui permettrait la réalisation concrète de ce vœu.

Par ailleurs, il n'a pas paru nécessaire d'attendre une éventuelle refonte de la loi organique de la Cour des Comptes, à entreprendre dans le cadre de la révision décidée de l'article 116, deuxième alinéa de la Constitution : les modifications légales proposées dans le présent projet ne soulèvent aucune difficulté sur le plan constitutionnel; elles ne font d'ailleurs que reprendre des propositions antérieures déposées par :

- MM. Vanden Boeynants et consorts (Doc. n° 381/1, Chambre, session 1961-1962);
- MM. Boeykens et consorts (Doc. n° 494/1, Chambre, session 1962-1963);

Kamer van Volksvertegenwoordigers

ZITTING 1967-1968.

12 DECEMBER 1967.

WETSONTWERP

tot wijziging van de wet van 29 oktober 1846
op de inrichting van het Rekenhof.

MEMORIE VAN TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Tijdens een van de vergaderingen die de Subcommissie van Financiën van de Kamer van Volksvertegenwoordigers heeft gewijd aan het onderzoek van de opmerkingen welke door het Rekenhof in zijn 122^e Boek werden gemaakt, heeft zij een bijzondere belangstelling betoond voor de middelen ter verbetering van de controle uitgeoefend door deze instelling. Zij heeft de wens, uitgedrukt door het Hof, om in een wettelijke tekst op algemene wijze het recht erkend te zien een controle ter plaatse uit te oefenen op de verrichtingen van de administraties en van de diensten die onder zijn toezicht vallen en om een termijn vast te stellen binnen dewelke de administraties zouden verplicht zijn gevolg te geven aan zijn verzoek om verrechtvaardigingsstukken, om inlichtingen en om verduidelijkingen allerhande, gunstig onthaald.

Ofschoon het Rekenhof een controleorgaan van de wetgever is, heeft de Regering, bezorgd om de parlementaire controle te vergemakkelijken, gemeend het initiatief te mogen nemen dit wetsontwerp dat de concrete verwezenlijking van deze wens zou mogelijk maken, in te dienen.

Anderzijds is het niet noodzakelijk gebleken een eventuele hervorming van de organieke wet op het Rekenhof in het kader van de besloten herziening van artikel 116, tweede alinea van de Grondwet, af te wachten : de wijzigingen die in onderhavig ontwerp worden voorgesteld, doen nochtans geen enkele moeilijkheid van grondwettelijke aard rijzen; overigens hernemen ze slechts voorstellen die vroeger werden ingediend door :

- de HH. Vanden Boeynants en consoorten (Stuk n° 381/1, Kamer, zitting 1961-1962);
- de HH. Boeykens en consoorten (Stuk n° 494/1, Kamer, zitting 1962-1963);

- MM. W. De Clercq et consorts (*Doc. n° 520/1, Chambre, session 1962-1963*);
 — MM. Saint-Remy et consorts (*Doc. n° 249/1, Chambre, session 1965-1966*).

Le Gouvernement est d'avis que rien ne s'oppose au vote immédiat des propositions qu'il formule et qui ne préjudicient en rien à l'adoption ultérieure d'autres modifications de la loi organique de la Cour des Comptes. Il espère qu'elles rencontreront une approbation unanime.

Analyse de l'article unique.

Introduction d'un cinquième alinéa dans l'article 5 de la loi du 29 octobre 1846.

La Cour des Comptes a insisté à diverses reprises sur les inconvénients résultant du retard apporté par les administrations à répondre à ses observations ou demandes de pièces justificatives, de justifications ou d'éclaircissements; elle regrette l'absence de toute disposition légale fixant un délai dans lequel les administrations seraient tenues de donner suite aux remarques de son Collège (117e Cahier d'observations, p. 20; 21e Cahier, p. 16). Le présent article comble cette lacune.

On peut se demander s'il n'y aurait pas lieu d'organiser une responsabilité particulière à l'égard des autorités qui n'ont pas donné suite dans le délai prévu aux remarques de la Cour des Comptes. Le Gouvernement a estimé ne pas devoir s'engager dans cette voie.

En effet, en signalant aux Chambres législatives les cas où les Ministres ont négligé de répondre en temps voulu à ces remarques, la Cour donne au Parlement la possibilité de mettre en cause la responsabilité politique de ces Ministres. Quant aux fonctionnaires délégués pour donner suite aux observations de la Cour, la sanction de leur négligence doit résulter de l'application normale du régime disciplinaire qui leur est applicable.

Il peut se présenter des cas où les services intéressés sont dans l'impossibilité de satisfaire dans les trois mois aux observations de la Cour des Comptes. Ils auront alors l'obligation d'exposer à la Cour les raisons de cette impossibilité et celle-ci pourra accorder une prorogation de délai.

Il va de soi qu'il appartiendra à la Cour d'apprécier, en cas de carence au-delà du délai fixé et éventuellement prolongé, si l'importance de l'affaire justifie la dénonciation aux Chambres législatives.

Introduction d'un sixième alinéa dans l'article 5 de la loi du 29 octobre 1846.

L'objet de cette disposition est d'apporter un fondement légal — là où il fait encore défaut — à la procédure de contrôle sur place par la Cour des Comptes, et de permettre la généralisation de cette procédure.

Ce contrôle sur place est déjà légalement prévu, pour les organismes d'intérêt public soumis à la loi du 16 mars 1954, par l'article 6 de cette loi.

Il a été instauré à titre expérimental, à la demande du Ministre de la Défense nationale et avec l'accord du Pré-

- de HH. W. De Clercq en consoorten (*Stuk n° 520/1, Kamer, zitting 1962-1963*);
 — de HH. Saint-Remy en consoorten (*Stuk n° 249/1, Kamer, zitting 1965-1966*).

De Regering is de mening toegedaan dat niets zich verzet tegen de onmiddellijke goedkeuring van de door haar geformuleerde voorstellen, die geenszins het aannemen, op een latere datum, van andere wijzigingen aan de organieke wet van het Rekenhof belemmeren. Ze spreekt de hoop uit dat die voorstellen unaniem zullen worden goedgekeurd.

Ontleding van het enig artikel.

Toevoeging van een vijfde alinea in artikel 5 van de wet van 29 oktober 1846.

Het Rekenhof heeft herhaaldelijk de nadruk gelegd op de nadelen die voortvloeien uit de vertraging bij het beantwoorden, door de administratie, van zijn brieven met opmerkingen of van zijn brieven waarin rechtvaardigingen of ophelderingen gevraagd worden; het betreurt de ontstentenis van iedere wettelijke bepaling houdende vaststelling van een termijn binnen welke de administraties aan de opmerkingen van zijn College zouden dienen gevolg te geven (117^e Boek met de opmerkingen, blz. 20; 21^e Boek, blz. 16). Door dit artikel wordt die leemte aangevuld.

Men kan zich afvragen of geen bijzondere aansprakelijkheid, die kan gesanctioneerd worden, zou dienen georganiseerd te worden ten opzichte van de overheden die geen gevolg gegeven hebben binnen de voorgeschreven termijn aan de opmerkingen van het Rekenhof. De Regering was van mening dat dit niet moest gedaan worden.

Door aan de Wetgevende Kamers de gevallen mee te delen waarin de Ministers niet bijtijds op die opmerkingen geantwoord hebben, geeft het Hof inderdaad aan het Parlement de mogelijkheid de politieke verantwoordelijkheid van die Ministers ter sprake te brengen. Wat de ambtenaren betreft die gedelegeerd zijn om gevolg te geven aan de opmerkingen van het Hof, is het bij het tuchtstelsel dat op hen van toepassing is, mogelijk hun sancties op te leggen, die voldoende ernstig zijn opdat zij doeltreffend zouden zijn, zonder dat men zijn toevlucht moet nemen tot het invoeren van een bijzonder aansprakelijkheidsstelsel.

Zeker zullen zich gevallen voordoen waarin de betrokken diensten in de onmogelijkheid zullen verkeren om binnen drie maanden aan de opmerkingen van het Rekenhof te voldoen. In dit geval zullen zij verplicht zijn aan het Hof de redenen van die onmogelijkheid uiteen te zetten en dit zal een termijnverlenging kunnen toestaan.

Vanzelfsprekend zal het aan het Hof behoren te beoordelen, in geval van niet respecteren van de termijn en eventueel van de verlenging, of de belangrijkheid van de zaak de bekendmaking aan de Wetgevende Kamers rechtvaardigt.

Toevoeging van een zesde alinea aan artikel 5 van de wet van 29 oktober 1846.

Het voorwerp van deze beschikking is een wettelijke basis te verlenen — daar waar deze nog ontbreekt — aan de procedure van de controle ter plaatse door het Rekenhof en de veralgemening toe te laten van deze procedure.

Deze controle ter plaatse is reeds wettelijk voorzien voor de instellingen van openbaar nut onderworpen aan de wet van 16 maart 1954, door het artikel 6 van deze wet.

Bij wijze van proefneming, op verzoek van de Minister van Landsverdediging en met toestemming van de Voor-

sident de la Chambre des Représentants, pour certains établissements militaires (cf. 113e Cahier d'observations de la Cour des Comptes, pp. 71 et 72); il a depuis, à leur demande, été étendu à diverses administrations.

La Cour des Comptes a relaté dans ses Cahiers annuels l'extension progressive de ce mode de contrôle, qui a donné entière satisfaction (118e Cahier, pp. 22 et 23; 119e Cahier, pp. 22 et 23; 120e Cahier, pp. 18 et 19; 121e Cahier, pp. 16 à 19; 122e Cahier, pp. 18 et 19 et 123e Cahier, pp. 18 et 19).

Cette pratique — qui est d'ailleurs la règle dans certains pays voisins — présente notamment l'avantage d'assouplir le contrôle : mise en œuvre de procédés mécanographiques, diminution des écritures, meilleure compréhension des difficultés de l'administration, rapidité, facilité d'adaptation.

En outre, et surtout, le contrôle sur place ne présente pas l'inconvénient de limiter l'information de la Cour des Comptes aux seuls documents qui lui sont fournis par les administrations contrôlées. Il autorise davantage les recoupements, amène la découverte d'éléments qui n'auraient sans doute pas été fournis spontanément et fait bénéficier indirectement les services contrôlés de l'expérience des contrôleurs.

Bien entendu, le contrôle sur place est une faculté dont la Cour des Comptes fera éventuellement usage, soit d'initiative, soit à la demande des services contrôlés. Il n'est pas appelé à être substitué au contrôle sur pièces mais à le compléter. A cet égard, le texte proposé ne tend en aucune manière à élargir les attributions de la Cour : le contrôle sur place ne pourrait être organisé que dans les seuls secteurs soumis en vertu d'une disposition légale à la surveillance de la Cour.

Le Vice-Premier Ministre et Ministre du Budget,

W. DE CLERCQ.

Le Ministre des Finances,

R. HENRION.

AVIS DU CONSEIL D'ETAT.

Le Conseil d'Etat, section de législation, deuxième chambre, saisi par le Vice-Premier Ministre et Ministre du Budget, le 10 octobre 1967, d'une demande d'avis sur un projet de loi « modifiant la loi du 29 octobre 1846 relative à l'organisation de la Cour des comptes », a donné le 16 octobre 1967 l'avis suivant :

La disposition que le Gouvernement voudrait insérer sous un article 5bis trouverait mieux sa place après l'alinéa 4 de l'article 5 de la loi du 29 octobre 1846, dont elle forme la suite logique.

Le texte serait alors rédigé comme suit :

« Article unique. — L'article 5 de la loi du 29 octobre 1846 relative à l'organisation de la Cour des Comptes est complété par les dispositions suivantes :

» L'autorité compétente... délai maximum de trois mois. Ce délai peut être prorogé par la Cour.

» La Cour peut organiser un contrôle sur place. »

La chambre était composée de
MM. :

G. VAN BUNNEN, *conseiller d'Etat, président*;
J. MASQUELIN,

zitter van de Kamer van Volksvertegenwoordigers, werd zij reeds ingericht voor enkele militaire inrichtingen (cf. 113e Boek van het Rekenhof, blz. 71 en 72); sindsdien werd zij op hun verzoek uitgebreid tot verschillende administraties.

Het Rekenhof heeft in zijn jaarlijkse boeken de uitbreiding van deze manier van controleren die volledig voldoende heeft geschonken, vermeld (118^e Boek, blz. 22 en 23; 119^e Boek, blz. 22 en 23; 120e Boek, blz. 18 en 19; 121e Boek, blz. 16 tot 19; 122e Boek, blz. 18 en 19 en 123e Boek, blz. 18 en 19).

Die praktijk — die trouwens de regel is in zekere naburige landen — biedt enorme voordelen uit het oogpunt van de soepelheid van de controle : het aanwenden van mechanografische procédés, het verminderen van de schrifturen, beter begrip van de moeilijkheden der Administratie, snelheid, gemak van aanpassing.

Bovendien, en vooral, heeft de controle ter plaatse het voordeel dat de informatie van het Rekenhof niet beperkt blijft tot de documenten overgemaakt door de gecontroleerde besturen. Zij laat nog meer een controle uit meerdere bronnen toe, leidt tot het ontdekken van elementen die zonder twijfel niet spontaan zouden geleverd zijn en laat de gecontroleerde diensten toe onrechtstreeks voordeel te halen uit de ondervinding van de controleurs.

Wel te verstaan, de controle ter plaatse is een middel waarvan het Rekenhof eventueel gebruik zal maken, hetzij op eigen initiatief, hetzij op verzoek van de gecontroleerde diensten. Zij is niet geroepen om de controle op stukken te vervangen maar om hem aan te vullen. In dit opzicht beoogt de voorgestelde tekst geenszins de bevoegdheden van het Hof uit te breiden : de controle ter plaatse zal slechts in die sectoren kunnen worden georganiseerd die door een wettelijke beschikking aan het toezicht van het Hof zijn onderworpen.

De Vice-Eerste Minister en Minister van Begroting,

De Minister van Financiën,

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE.

De Raad van State, afdeling wetgeving, tweede kamer, de 10^e oktober 1967 door de Vice-Eerste Minister en Minister van Begroting verzocht hem van advies te dienen over een ontwerp van wet « tot wijziging van de wet van 29 oktober 1846 op de inrichting van het Rekenhof », heeft de 16^e oktober 1967 het volgende advies gegeven :

De bepaling welke de Regering wenst in te voegen onder een artikel 5bis zou beter komen na het vierde lid van artikel 5 van de wet van 29 oktober 1846, waarbij ze logisch aansluit.

De tekst zou dan als volgt worden geredigeerd :

« Enig artikel. — Artikel 5 van de wet van 29 oktober 1846 op de inrichting van het Rekenhof wordt met de volgende bepalingen aangevuld :

» De bevoegde overheid... binnen een termijn van ten hoogste drie maanden. Die termijn kan door het Hof worden verlengd.

» Het Hof mag een controle ter plaatse organiseren. »

De kamer was samengesteld uit
de HH. :

G. VAN BUNNEN, *Staatsraad, voorzitter*;
J. MASQUELIN,

Madame :

G. CISELET, *conseillers d'Etat*;

MM. :

P. DE VISSCHER,

J. DE MEYER, *assesseurs de la section de législation*;G. DE LEUZE, *greffier adjoint, greffier*.

La concordance entre la version française et la version néerlandaise a été vérifiée sous le contrôle de M. G. VAN BUNNEN.

Le rapport a été présenté par M. G. PIQUET, substitut de l'auditeur général.

Le Greffier,

(s.) G. DE LEUZE.

Le Président,

(s.) G. VAN BUNNEN.

Pour expédition délivrée au Vice-Premier Ministre et Ministre du Budget.

Le 18 octobre 1967.

Le Greffier du Conseil d'Etat,

Mevrouw :

G. CISELET, *Staatsraden*;

de HH. :

P. DE VISSCHER,

J. DE MEYER, *bijzitters van de afdeling wetgeving*;G. DE LEUZE, *adjunct-greffier, greffier*.

De overeenstemming tussen de Franse en de Nederlandse tekst werd nagezien onder toezicht van de H. G. VAN BUNNEN.

Het verslag werd uitgebracht door de H. G. PIQUET, substituant-auditeur-generaal.

De Griffier,

(get.) G. DE LEUZE.

De Voorzitter,

(get.) G. VAN BUNNEN.

Voor uitgifte afgeleverd aan de Vice-Eerste Minister en Minister van Begroting.

De 18 oktober 1967.

De Griffier van de Raad van State,

R. DECKMYN.

PROJET DE LOI

BAUDOUIN, ROI DES BELGES,

A tous, présents et à venir, SALUT.

Sur la proposition de Notre Vice-Premier Ministre et Ministre du Budget et de Notre Ministre des Finances et de l'avis des Ministres réunis en Conseil.

NOUS AVONS ARRÊTÉ ET ARRÊTONS :

Notre Vice-Premier Ministre et Ministre du Budget et Notre Ministre des Finances sont chargés de présenter en Notre nom, aux Chambres législatives, le projet de loi dont la teneur suit :

Article unique.

L'article 5 de la loi du 29 octobre 1846 relative à l'organisation de la Cour des Comptes est complété par les dispositions suivantes :

« L'autorité compétente est tenue de transmettre les documents, renseignements et éclaircissements réclamés par la Cour et de répondre à ses observations, dans un délai maximum de trois mois. Ce délai peut être prorogé par la Cour.

» La Cour peut organiser un contrôle sur place. »

Donné à Bruxelles, le 29 novembre 1967.

WETSONTWERP

BOUDEWIJN, KONING DER BELGEN,

Aan allen die nu zijn en hierna wezen zullen, ONZE GROET.

Op de voordracht van Onze Vice-Eerste Minister en Minister van Begroting en van Onze Minister van Financiën en op in Raad overlegd advies van Onze Ministers.

HEBBEN WIJ BESLOTEN EN BESLUITEN WIJ :

Onze Vice-Eerste Minister en Minister van Begroting en Onze Minister van Financiën worden gelast in Onze naam bij de Wetgevende Kamers het ontwerp van wet in te dienen waarvan de tekst volgt :

Enig artikel.

Artikel 5 van de wet van 29 oktober 1846 op de inrichting van het Rekenhof wordt met de volgende bepalingen aangevuld :

« De bevoegde overheid is verplicht de door het Hof gevraagde documenten, inlichtingen en ophelderingen te verstrekken en zijn opmerkingen te beantwoorden binnen een termijn van ten hoogste drie maanden. Die termijn kan door het Hof worden verlengd.

» Het Hof mag een controle ter plaatse organiseren. »

Gegeven te Brussel, de 29ste november 1967.

BAUDOUIN.

PAR LE ROI :

Le Vice-Premier Ministre et Ministre du Budget,

VAN KONINGSWEGE :

De Vice-Eerste Minister en Minister van Begroting,

W. DE CLERCQ.

*Le Ministre des Finances,**De Minister van Financiën,*

R. HENRION.